

„noodige en overbodige opheldering”: „Na vijftig jaar” voltooide, ten besluite verklarende hoe alle verhalen omtrent een afspraak tusschen vrienden of onderlingen wedstrijd, als aanleiding tot het schrijven der Camera Obscura „louter sprookjes” moesten heeten, toen waren dit zijn laatste woorden, die het nogmaals bevestigden: „dat, indien er eenig boek is dat gezegd kan worden, zonder eenig bepaald voornemen of voorbedacht oogmerk bij zijn schrijver geboren en als vanzelf ter wereld gekomen te zijn, dat boek het boek is van den niets daarmede op 'toog gehad hebbenden drie- tot zesentwintig jarigen HILDEBRAND”.

„L'art pour l'art”, — de leuze is grondig in discredit: zij klinkt ook onaangenaam, omdat men er het egoïsme, en het onvruchtbare, van den modernen Franschen geest in meent te hooren. En evenwel is — het talent aangenomen — het zorgeloos schrijven, om geen andere reden dan dat men plezier erin heeft, te schrijven, zeker eene der mogelijkheden voor het ontstaan van kunst, die duurzaam verheugen zal. Aan dit argeloos zich geven van den jongen levens-minnaar danken de kostbaarste onder deze stukken dat onverflensbaar nieuw en frissche, die innige klaarheid van stemming en toon, die fijne directheid van werking, verrassender nog in den dialoog dan in de verhalende en beschrijvende gedeelten; maar bovenal het schoone liefdegevoel voor dat uit te beelden wereldje, dien lach zonder eenige bitterheid, die zuivere deernis, — de HUMOR.

A. J. H. KRUIZINGA.

## GEESTELIJKE ADVIEZEN

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Dr. D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

### Veelrlei misvatting.

Dr. Thijs heeft in het „Gereformeerd Theologisch Tijdschrift” gerecenseerd mijn boekje: „Verbond en Belijdenis”.

Nu is het natuurlijk onmogelijk, op alle recensien in te gaan. Men zou, dat doende, aan den gang kunnen blijven.

Deze recensie lijkt mij evenwel van dien aard, dat het goed is, daarover iets te zeggen, omdat hierin zoo duidelijk aan den dag treedt, de altijd weer terugkeerende misvatting over de bedoelingen van mij en van allen met wie ik gelijk denk.

Ik schrijf daartoe letterlijk over, wat dr. Thijs zegt:

„De verbondsbeschouwing in dit boekje (zoo schrijft hij) is de mijne niet, maar het is niet mijn bedoeling hierop in te gaan. Ik wijs er slechts op, dat het (naar mijn gedachte althans) aan een tegenstrijdigheid en een dubbelzinnigheid lijdt. De tegenstrijdigheid is deze. God zegt tot den bondeling: Ik geef u de vergeving der zonden en het eeuwige leven. Dit wil echter nog niet zeggen, dat de bondeling deze weldaden ontvangt.

God geeft allen bondelingen het heil. Of ze het zullen hebben hangt hiervan af, of ze het aannemen. (pag. 14.)

Het „geven” is hier dus niet meer, dan wat wij gewoonlijk een „aanbod” noemen.

Tot zoover eerst dr. Thijs.

Volgens zijn beschouwing is, wat ik noem „een geven van het heil”, niet meer dan een aanbod.

Maar dat is toch niet juist. Het is veel sterker. Als iemand een testament maakt en daarin aan mij een bepaald bedrag legateert, en die man komt te sterven, dan heb ik krachtens dat testament, recht op dat goed; rechtens is het het mijne. Of ik het zal bezitten en genieten hangt natuurlijk hiervan af, of ik het legaat aanvaard. Ieder gevoelt onmiddellijk, dat de plaatsing van mijn naam in het testament, voor dat bedrag, iets anders is dan een aanbod; het is veel sterker. Dat kapitaal is, door die legateering, het mijne geworden, en op grond daarvan mag ik het aanvaarden.

Zoo nu staat het ook met betrekking tot den bondeling en het goed des verbonds. Daarin gaat het maar niet om een aanbod.

Als ik zeg: „God geeft dat den bondeling”, dan wordt daarin uitgesproken de waarheid, dat God den bondeling rechtens tot eigenaar van dat heil maakt; God zet dat goed op zijn naam. Op grond daarvan mag en moet hij dat nu aanvaarden.

Hierin is het verschil tusschen den bondeling en hem, die buiten het verbond werd geboren.

De bondeling moet gelooven, dat het heil voor hem is, omdat hij, krachtens Goddelijke beschikking, er recht op heeft.

De niet-bondeling, wien het heil wordt aangeboden, moet gelooven om er recht op te krijgen.

De voorstelling, die ik gegeven heb, is trouwens niet een uitvinding van mijzelf; zij berust heeltemaal op ons Doopsformulier.

Ik lees daar: „Want als wij gedoopt worden in den Naam des Vaders, zoo betuigt en verzegelt ons God de Vader, dat Hij met ons een eeuwig verbond der genade opricht, ons tot Zijn kinderen en erigenamen aanneemt. En als wij in

den Naam des Zoons gedoopt worden, zoo verzegelt ons de Zoon, dat Hij ons wascht in Zijn bloed.

Desgelijks als wij gedoopt worden in den Naam des Heiligen Geestes, zoo verzekert ons de Heilige Geest door dit Heilig Sacrament, dat Hij in ons wonen en ons tot lidmaten van Christus heiligen wil.”

Zoo staat het er.

Uitdrukkelijk wordt daar gezegd, dat de Zoon ons verzegelt, dat Hij ons wascht in Zijn bloed, m. a. w. dat Hij ons schenkt de vergeving der zonden.

En nu, één van tweeën, — dat geldt niet voor allen, die gedoopt worden, of het kan niet anders beteekenen dan wat ik daarin lees.

Durft men nu aan, te zeggen: „dat geldt niet allen bondelingen, maar alléén den uitverkorenen?”

Ik weet wel, dat velen dat legewoordig doen. Maar dan vraag ik: „is er in het formulier ook maar één aanwijzing, dat wat daar gezegd wordt, alléén waar is voor de uitverkorenen?”

Die gedachte moet men in het formulier inleggen, maar zij ligt er niet in.

In de tweede plaats: als die verzekering en verzegeling van den doop niet allen doopelingen geldt, waar blijft dan voor de ouders de troost van den doop? Dan zal eerst openbaar moeten worden, dat ik in mijn kind met een uitverkoren kind te doen heb. Ook de doopeling zelf zal dan eerst moeten weten, of hij een uitverkorene is, eer hij zich de beloften toeëigent; en zoo zoudt hij krijgen de omgekeerde wereld, waarin ik niet geloof op grond van Gods belofte, maar de belofte aanvaard op grond van mijn geloof.

Hierbij moet mij nog iets van het hart.

In den laatsten tijd is men er telkens op uit geweest, om uitspraken en voorstellingen, waarmee men het niet eens was, te veroordeelen met een verwijzing naar de belijdenisschriften. En men was daarbij terstond gereed om te zeggen: „Gij moogt dat niet leeren; als ge er zoo over denkt, dan moet ge een gravamen indienen tegen de belijdenis.” En dat gold dan dingen, waarvan het heelemaal niet duidelijk is, of zij inderdaad van de belijdenis afwijken. Eer het tegendeel.

Maar van diezelfde zijde wordt wel telkens een voorstelling gegeven van het Verbond en de Bondelingen, die zeker niet overeenstemt met de uitspraken van de belijdenis en de formulieren.

Nergens maken belijdenis en formulieren onderscheid tusschen de kinderen der geloovigen. Zij hebben allen gelijkelyk recht op den Doop en hun wordt in den Doop allen hetzelfde heil verzekerd.

En nu wil ik, van mijn zijde, niemand beschuldigen van afwijking, van ongereformeerd zijn. Ik ben vast overtuigd, dat het allen er om te doen is, de waarheid klaar te zien en den zin der belijdenis te vinden en te vertolken.

Maar laat men dan ook hinnerijds dat van ons gelooven en niet telkens pogen ons het zwijgen op te leggen en te zeggen: „halt, dat is tegen de belijdenis.”

Zoo krijgt men een meien met twee malen en geeft men den indruk van partijdig te zijn.

Ik ga nu verder met de recensie van dr. Thijs:

„Toch”, zoo gaat hij voort, „wil Ds van Dijk niet weten van het zelfonderzoek of men wel werkelijk een kind van God is. Dat moet krachtens Gods belofte inzet en uitgangspunt van heel ons leven zijn. Dat moeten wij gelooven op elk punt van onzen weg.” (pag. 30.)

Dit nu lijkt mij een tegenstrijdigheid. Als de gelofte een aanbod is, dat door het geloof moet worden aangenomen, dan blijft er toch ruimte voor de vraag: „neem ik het werkelijk aan?” Dan kan uit zulk een belofte toch niet volgen, dat ik gelooven moet, dat ik ze aanneem en een geloovige bent?”

Tot zoover dr. Thijs.

Hier nu liggen de misverstanden voor het grijpen.

Waarin die misverstanden bestaan, hoop ik in een volgend artikel te laten zien.

D. v. D.

## HET BOEK VAN DE WEEK

### „De verborgenheden van het Koninkrijk der Hemelen”.

Reeds geruimen tijd wacht dit werk op bespreking. Nu dezer dagen het 2e deel verschenen is, willen wij niet langer wachten.

Wij bevinden ons bij de beoordeeling in een moeilijke positie.

Want terwijl wij enerzijds dankbaar zijn voor deze boeken van dr. H. A. van Andel, willen wij toch ook wijzen op dingen, die wij hebben gemist. Dankbaar zijn wij voor deze behandeling van de gelijkenissen. 't Is reeds vele jaren geleden, dat van Schriftgeloovige zijde een werk verscheen, dat deze stof behandelde.

En nu willen wij gaarne uitspreken, dat er over vele gelijkenissen in dit werk door dr. Van Andel

verrassend licht opgaat. 't Is altijd de moeite waard om Van Andel te raadplegen. En ik kan mij niet voorstellen, dat iemand, die geroepen wordt om gelijkenissen te behandelen, niet zou grijpen naar dit werk van dr. Van Andel.

De schrijver heeft zijn stof in preeken behandeld. Deze methode van behandelen heeft haar voor- en nadeelen.

Voordeelen, want nu behoeven deze boeken niet speciaal te worden verkocht aan predikanten. Onze vereenigingen zullen haar winst kunnen doen met Van Andel's werk te gebruiken voor hun inleidingen. Leden der gemeente zien hun boekerij aan stichtelijke lectuur verrijkt. Zelfs vacante kerken zullen goed doen eens een preek van Van Andel te lezen.

Door den preekvorm te kiezen voor de behandeling der gelijkenissen heeft dr. Van Andel ons christelijk publiek aan zich verplicht. En niemand zal zonder vrucht deze werken terzijde leggen. Wij kunnen wat dat betreft onvoorwaardelijk deze boeken aanbevelen.

Nadeelen heeft echter deze methode o. i. toch ook. En wij willen, hoewel met schroom, onze bezwaren formuleeren en met voorbeelden toelichten.

Wie preeken publiceert kan verwachten, dat dan ook de maatstaf van preeken wordt aangelegd.

En dan is het ons opgevallen, dat vele preeken homiletisch zwak zijn. De verhouding tusschen het eerste en tweede punt in de preek over „de onbarmhartige dienstknecht” (II, 7) lijkt nergens naar! Het eerste punt beslaat 2 bladzijden, het tweede punt liefst 9 bladzijden druks. Dan krijgt dat 2e punt op blz. 92 weer een onderverdeling! En toch is het een prächtspreek! En zoo zouden wij meerdere voorbeelden kunnen noemen. In de preek over „de Boetvaardige zondares” (II, 8) is het 3e punt in verhouding tot de andere ook te lang.

Een ander bezwaar, dat wij niet verzwijgen willen, is, dat deze preeken niet christo-centrisch zijn in haar homiletische constructie. Elk verhaal, ook elke gelijkenis is christo-centrisch. Het gaat om de openbaring van den Christus. Dat gereformeerd vooroordeel mag dan ook consequent getoond worden in den technischen vorm!

Maar b. v. in II, 8, wordt o. i. de verdeeling beheerscht door de menschen, die er in voorkomen.

Wel heel sterk komt dat naar voren in de preek over „de Kananeesche vrouw” (II, 9). Daar staat de mensch in het centrum. Maar niet is uitgegaan van de zelfopenbaring van den Christus, van het ambtelijk werk van Jezus ten aanzien van deze vrouw.

De preek over „de Rijke man en Lazarus” is schitterend om te lezen, en is vol fijne exegetische opmerkingen; is keurig van taal; is treffend en dringend.

Maar wij achten haar toch niet christo-centrisch in den opbouw. Wij willen de verdeeling eens laten lezen:

„De gelijkenis van den rijken man en Lazarus”.

1e. schijnbare rijkdom en armoede in de tegenwoordige wereld;

2e. wezenlijke rijkdom en armoede in de toekomstige wereld;

3e. een bode uit de hel, schijnbaar hemelsch;

4e. een weigering uit den hemel, schijnbaar hellsch.

Nu is het o zoo gemakkelijk om critiek te oefenen op het preekwerk van iemand, die reeds jarenlang in het zweel zijns aanslijns gewerkt heeft, door een predikant, die nog maar enkele jaren aan het preeken is! En wellicht zullen sommigen deze critiek op het werk van dr. Van Andel kleinzielig vinden! Maar wij zouden om wat liefs gezwezen hebben van deze dingen, wanneer wij niet zelf hartgrondig ervan overtuigd waren, dat het toch anders moet! Wie zelf altijd worstelen moet om de Schriftgevevens christocentrisch voor te stellen aan Gods gemeente en dat ook wil doen in den homiletischen opbouw van zijn kanselwerk, zal wellicht onze opmerkingen begrijpen.

Dr. van Andel moge uit onze opmerkingen opmaken, met hoe groote belangstelling wij zijn boeken hebben gelezen vanuit homiletisch gezichtspunt.

Wie zelf altijd weer preeken mag, grijpt vanzelfsprekend met graagte naar ander preekwerk om te leeren hoe het moet. Wij kunnen ons in deze wijze van behandeling niet vinden. Hoe het dan wel moet? Dat weten wij ook niet! Wij hebben zelf te weinig over de gelijkenissen gepreikt, juist gezien de bijzondere eischen, die wij meenen te moeten stellen aan de wijze, de methode van behandeling. Het zij ons vergund, een proeve te geven over de gelijkenis uit Lucas 13: 22-30.

„Christus' zelfopenbaring als Heer des Huizes”.

1. Hij sluit de deur om burgers en vijanden van het Rijk te scheiden;

2. Hij sluit de deur achter de burgers van het rijk.

3. Hij sluit de deur voor de vijanden van het rijk.

Wij willen nog een opmerking maken. Het trof ons, hoe zoo goed als niet gesproken wordt over Israëls verbondpositie. Dan zouden vele trekken toch veel duidelijker worden; b. v. in de gelijkenissen van den rijken man en Lazarus (II, 4); van den verloren zoon (II, 1) en in het verhaal van de Kananeesche vrouw. (II, 9).

Wij  
het vel  
werker  
gelukw  
van di  
voor,  
behand

Maar  
ons va  
helpen.

Het  
loopen  
neer d  
vraag  
is dat  
ver c  
vorm

hij, zo  
lend z  
van be  
die als  
aan de

Laat  
zich w  
werk v  
overtui  
twee b  
Cape

ST

Prof

In de  
ik enke  
het gere  
de voer  
Assen, v  
aanving  
element  
die op c  
deze aan

De sy  
moet v  
zitting d  
bureau

De sy  
questies  
en beslis

De bes  
niet de  
Leeuwer  
kerkelijk  
roep van  
Indien d  
zijn doo  
zelfstanc  
aynode)

broeders  
recht, d  
gadering  
volgende

Daarve  
A. Dat  
B. le.

zaak  
saamger  
scheiden  
particul  
culture  
helderhe  
gebracht  
„buiteng  
wordt om  
komende  
loofd d  
synode

uitschak  
te zien,  
weer de  
heldering  
den inge  
twee me  
meerd e  
wijzen e

C. Dat  
rende le  
in plaats  
geleid te  
van ha  
zelf beha  
voortdure  
rechtelij  
recht in  
komen te  
kerkreche

D. Hee  
aangewe  
van dez  
geoordee

Had n  
ds van  
handelen

Is niet  
sis Zaam  
in behan  
de uittre

Tot zoo  
boom. M  
in het le

moete waard  
kan mij niet  
n wordt om  
grijpen naar

behan-  
heeft haar

boeken niet  
ikanten. Onze  
men doen met  
er hun inel-  
boekertij aan  
cante kerken  
n Van Andel

de behande-  
Andel ons  
En niemand  
zijde leggen.  
ardelijk deze

de o.i. toch  
hroom, onze  
beelden toe-

hten, dat dan  
aangelegd.

vele preeken  
ing tussehen  
ek over „de  
lijkt nergens  
adzijden, het  
s. Dan krijgt  
erverdeeling!  
zoo zouden  
emen. In de  
es" (II, 8) is  
ndere ook te

rwijzen wil-  
centrisch zijn  
verhaal, ook  
t gaat om de  
gereformeerd  
geloofd wor-

erdeeling be-  
voorkomen.  
n in de preek  
b. Daar staat  
t is uitgegaan  
stus, van het  
ten van deze

Lazarus" is  
e exegotische  
treffend en

christo-ee-  
te verdeeling

en Lazarus".  
in de tegen-

le in de toe-

emelsch;  
l, schijnbaar

ritiek te oef-  
d, die reeds  
ijns gewerkt  
maar enkele  
t zullen som-  
dr Van Andel  
om wat liefs  
wanneer wij  
d waren, dat  
ijd worstelen  
entrisch voor  
ook wil doen  
l kanselwerk,  
rijpen.

terkingen op-  
wij zijn boe-  
isch gezichts-

z, grijpt van-  
er preekwerk  
men ons in  
den. Hoe het  
t! Wij hebben  
epreekt, juist  
ij meenen te  
hede van be-  
poeve te  
3: 22-30.

des Huizes".  
vijanden van

es van het rijk.  
n van het rijk.  
ken. Het trof  
n wordt over  
vele frekken  
in de gelijke-  
is (II, 4); van  
erhaal van de

Wij kunnen niet anders dan dankbaar zijn voor het vele goede wat dr Van Andel ons in deze twee werken gegeven heeft. Wij bieden onze hartelijke gelukwensen den schrijver aan bij de voltooiing van dit monumentale werk. Maar het komt ons voor, dat het laatste woord over de wijze van behandeling nog lang niet gezegd is.

Maar het werk van dr H. A. van Andel kan ons van dienste zijn, en kan ons verder op weg helpen.

Het spijt ons, dat deze bespreking zoo sterk ge- loopen heeft over technische vragen. Maar wan- neer de uitgever van een predikant het oordeel vraagt over p r e e k werk van een ander predikant, is dat toch te verwachten. En wanneer een schrij- ver een belangrijk deel van het evangelie in dezen vorm aan ons kerkelijk publiek voorlegt, dan zal hij, zoo stellen wij ons voor, ook wel belangstel- lend zijn hoe over den vorm, over de methode van behandeling gedacht wordt door menschen, die als hij, zich bezinnen, hoe zij het woord Gods aan de gemeente moeten verkondigen.

Laat niemand door deze technische bespreking zich weerhouden om kennis te nemen van dit werk van dr Van Andel. Hij kan zich dan ook overtuigen van de keurige verzorging van deze twee boeken door de firma Wever te Franeker. Capelle-Y. D. K. W.

## STEMMEN UIT ONZE KERKEN

Professor L. Lindeboom over het gereformeerd kerkrecht.

In de nalatenschap van professor L. Lindeboom vond ik enkele persoonlijke aantekeningen, door hem over het gereformeerd kerkrecht gemaakt, in verband met de voortgezette buitengewone generale synode van Assen, welke synode op 31 Augustus 1936 haar zittingen aanving. Aangezien deze aantekeningen elk persoonlijk element missen, geef ik, in verband met de vragen, die op dit gebied onder ons rezen, zonder commentaar deze aantekeningen hier weer.

De synode beperkte zich tot wat beslist behandeld moet worden, en spreke hij het begin uit, dat deze zitting de slotzitting is, opdat ze niet worde een klachten- bureau c.a. en een hoofdbestuurscollege c.a.!

De synode begint met de vraag of de ingezonden quaesties door haar mogen en moeten worden behandeld en beslist. En — indien ja, welke dan?

De beantwoording van genoemde vraag hangt samen met de vraag: komen die zaken: ds Vermaat, dr van Leeuwen (ds Smelt?), ds van Duin, hier in wettigen kerkelijken weg? met andere woorden, als hooger be- roep van een beslissing door classis (of) part. synode? Indien dat niet zoo is, maar deze zaken doorgezonden zijn door classis of provincie, zonder eigen oordeel of zelfstandig onderzoek, hetzij door de classis (part. synode) zelf, of op haar eisch door deze appelerende broeders, is het dan niet eisch van gereformeerd kerk- recht, dat die zaken teruggaan naar de mindere ver- gaderingen om (in casu) in hooger beroep tot de volgende generale synode gebracht te worden?

Daarvoor pleit:

A. Dat de kerkenorde in artikel 30 dit als regel stelt.

B. Ie. Dat deze quaesties niet gelijk staan met de zaak waarom de buitengewone generale synode is saamgeroepen, want de zaak-dr Geelkerken is in onder- scheidene vergaderingen van de classis, en ook op de particuliere synode behandeld; door classis en parti- culiere synode, wegens gebreken moeilijkheid om tot helderheid en beslissing te komen op de generale synode gebracht met verzoek tot afdoening; 2e, dat anders het „buitengewone", en als zodanig alleen toelaatbare, wordt omgezet in een „gewone" synode, die alle voor- komende zaken behandelt, en met dit gansch ongeoor- loofd onderscheid, dat deze buitengewone generale synode de lagere of mindere kerkelijke vergaderingen uitschakelt; 3e, dat het einde van deze synode niet is te zien, omdat ook van haar eventuele beslissingen weer door personen of kerkelijke vergaderingen op- heldering kan worden gevraagd, bezwaren kunnen wor- den ingebracht, enz. enz., die zij dan niet zonder met twee maten te meten (wat onkerkelijk en ongerefor- meerd en onbijbeelich en onrechtvaardig is) kan af- wijzen en naar een volgende generale synode verwijzen.

C. Dat de mindere vergaderingen en ook protestee- rende leden, met medeweten van de generale synode, in plaats van naar den rechten weg teruggewezen en geleid te worden, gesterkt worden in het niet gebruiken van haar macht en niet-doen van haar plicht in het zelf behandelen van de quaesties, en de generale synode voortdurend in verzoeking gaan brengen en de kerk- rechtelijke vastigheden los wrikken en het kerkelijk recht in de praktijk krenken en later door de praktijk komen tot theorieën, die niet passen in het gereformeerde kerkrecht.

D. Heeft de classis Zaandam kerkrechtelijke gronden aangewezen voor haar verzoek om vernieuwde zitting van deze synode? En heeft het moderamen terecht geoordeeld daaraan gevolg te moeten geven?

Had niet Zaandam, evenals de classis Haarlem met ds van den Brink, met dr Koppenaal kunnen af- handelen?

Is niet leerrijk het feit, dat de zaak, waarom de clas- sis Zaandam de synode-zitting heeft verzocht, niet eens in behandeling behoefte te komen, noch kan komen, door de uittreding van dr Koppenaal?

Tot zoover de aantekeningen van wijlen prof. L. Linde- boom. Mij dunkt, zij zijn ook hun, die ongevoerd zijn in het kerkrecht, volkomen duidelijk.

A. M. LINDEBOOM.

## PERSSCHOUW

Ned. Chr. Persbureau.

Naar aanleiding van wat we verleden week opmerkten, zendt men ons een bulletin van het N.C.P. van 28 Sept. Boven het verleden week afgedrukte stuk staat in de copie: „een der vooraanstaande leden van de generale synode der Gereformeerde Kerken, thans te Sneek bij- een, zendt ons de volgende beschouwing".

De redactie van „Fr. Kbl." daarentegen had gezegd: „Het Ned. Chr. Persbureau schrijft".

Indien het Bureau meent, dat dit niet juist is, moet het zich beklagen bij ds Veldkamp.

Ook met deze formule voor oogen keuren we intus- schen de publicatie af. Alsmode de eigenaardige manier van distributie van zulk nieuws (zie verleden week). En ook het gedrag van dit „vooraanstaande synodelid". Op deze manier kan men, wat men niet zelf in een onderteekend artikel in de pers zou opmerken, toch daarin opgenomen krijgen. Het Persbureau moet niet zeggen: het ééne lid kan deze „serieuze" beschouwing via ons bureau geplaatst krijgen, maar we staan voor de copie van een ander ook open. Waar moet het heen, als we onjuiste persberichten eerst moeten zien opge- nomen, en daarna mogen bestrijden? Alles via een persbureau?

Het bureau houde zich bij zijn taak, en geve niemand de kans, anoniem onjuiste dingen te schrijven.

Het volgende stuk (inzake Buchmanbeweging) is ook al onjuist. Daar staat niet meer boven, dat een voor- aanstaand lid der synode het schreef. Ik las in „Het Zoeklicht", dat mij in den mond gelegd werd, dat ik de Buchmanbeweging (de Oxfordgroep) een duivelsche inspiratie vond. Het blijkt nu, dat de „Zoeklicht"-redac- teur niet zijn eigen opvatting had gegeven, maar af- gegaan was op een onjuist bericht van het N.C.P., af- komstig weer van dit synodelid.

Laat dat synodelid zijn naam noemen. Toen ik in de vergadering over de zaak sprak, merkte dr v. Es op, dat ook „De Reformatie" wel eigen beschouwingen gaf. Zeer zeker. Maar mijn beschouwingen zijn onder- teekend. En ze doen heusch geen moeite om via een persbureau in de kerkbodes te komen. Als thans „Het Zoeklicht" en andere bladen verkeerd nieuws krijgen, is dat de vrucht van de coöperatie van een onbekend synodelid en een bureau, dat zijn taak verkeerd opvat. Straks krijgen we dan weer moeite over de polemiek, de straten van Assen en zoo voort.

P.S. Het blijkt mij na verzending der copie, dat het Bureau zich ook heeft uitgelaten over de zaak. Vol- gende week zullen we zien hoe.

### Buchmanbeweging.

Het „Alg. Weekblad voor Christendom en Cultuur" schrijft in een artikel van ds E. van Meer, waarin over de synode van Sneek enkele opmerkingen worden geplaatst:

Prof. Schilder sprak een vernietigend oordeel uit over de Groep-beweging; deze is, volgens hem, geen middel in Gods hand om menschen te bekeeren. Ver- blijfend was daar tegenover de houding van den nieuwen hoogleraar in de zandingswetenschap, Dr J. H. Bavink, die onlangs uit Indië repatriëerde: hij kon het met deze afwijking niet eens zijn, want hij had ginds vruchten der beweging gezien. Van nabij weet de kroniekschrijver, dat er onder de Gerefor- meerden zijn, die Prof. Bavink bijvallen.

Ook in „Het Zoeklicht" 1) las ik iets over mijn op- merkingen ter synode in dozen. Het blad heeft opge- merkt, dat ik een vergelijking trok tussehen de ver- houding, die onzerzijds tegenover de Buchmanbeweging zou in te nemen zijn ter eener zijde, en de houding die Paulus bijkens Hand. 16: 16—18 heeft ingenomen t.a.v. de waarzeggende slavin te Philippi. Men had n.l. opgemerkt, dat de Buchmanbeweging toch ook wel veel goede dingen zeide, en ook het evangelie wel weer tot de menschen bracht en zijn ambtelijke verkondigers meermalen aanbeval. Daartegen merkte ik op, dat die slavin omtrent Paulus en zijn helpers veel goede zei, hun werk zelfs aanbeval, maar dat niettemin Paulus van die gratis-propaganda niet gediend was. „Het Zoeklicht" meent nu te mogen concluderen, dat ik de Buchmanbeweging duivelswerk noem. De reden zal wel zijn dat het blad deze vrouw als een orgaan van den duivel ziet. Maar dan is de conclusie die het trekt nog niet gewettigd. Men zou evengoed kunnen bewijzen, dat ik de Buchmanbeweging als vrouwelijk, of als slaafsch heb afgewezen.

Noen, de kwestie ligt dieper; zooals ik al eens in een preek over dezen tekst in „Menigerlei Genade" heb doen uitkomen. Ik zou dus zoowel „Het Zoeklicht" als het „Alg. Weekblad" naar de commentaren willen ver- wijzen, en met name het „Alg. Weekblad" naar prof. dr J. de Zwaan, die langs zijn neus weg opmerkt, dat uit de woorden van die slavin blijkt, o.m. „bij welke groep een journalist Paulus zou hebben ingedeeld".

Evenwel merkt De Zwaan ook op, dat in Philippi monotheïsme in velerlei schakeering het woord vroeg; en nu was Paulus benauwd dat men tot valsche syn- theses komen zou. Geen ijzer en leem. Geen christen- dom en gnostiek. Geen vlag die de lading niet dekt. Geen fusie tussehen Paulus' evangelie en wat De Zwaan noemt „bestanddeelen der Levantijnsche godsdiensten; tot dezen wilde Paulus niet gerekend worden."

1) Zie evenwel wat ik schreef over het Ned. Chr. Pers- bureau. — K. S.

Ik herhaal dus slechts wat ik opmerkte. Ik geloof niet dat de Buchmanbeweging in Gods hand een mid- del tot bekeering is. Ik geloof wel dat ze, net als vele andere vrome en onvrome dingen, daartoe een aan- leiding worden kan. Maar als we aanleiding en middel niet meer kunnen onderscheiden, staat het niet best. Ik geloof ook dat het Woord Gods zoo krach- tig is, dat zelfs indien in het bonte gezelschap der Buchmanlieden nog enkele reuten van de kerk door- werken en enkele flitsen van Gods Woord lichten, dit Woord en dit werk der kerk krachtig kan zijn. Maar de Buchman-beweging als zodanig dient het Woord niet, maar verknoeft het, en heeft blijkens haar officiële papieren geen evangelie, doch een beschouwing die het evangelie meer en meer „ten onder houden" moet. Als de kwakzalver te hooi en te gras uit een behoorlijke apotheek medicijnen wegkaapt, zullen enkele patiënten bij den kwakzalver heusch nog wel eenig baat kunnen vinden. Maar ik denk er toch niet aan, me te laten verleiden tot het geruststellende oordeel, dat dus de kramerij van dien kwakzalver, al zijn daar enkele ingrediënten uit een goede apotheek in verdwaald, in Gods hand het middel is tot sanering van een stad, die in nood is, of dat ze een instituut voor volksgezondheid zou mogen heten.

### Leer- dan wel meeningsgeschillen?

In het „Kerkblad der Geref. Kerken N.O.-Indië" schrijft ds J. Plomp:

Er zijn onder ons geschillen.

Er zijn onder ons geschillen over zeer belang- rijke kwesties.

Niettemin moet een scheuring buitengesloten wor- den geacht.

Sneek 1939 bezinne zich opnieuw op het voorstel van prof. Greijdanus. Wie kennis van de zaken neemt, ontdekt, dat in onze kerken geen enkel auteur, dat, wat Schrift en belijdenis zeggen over de twee naturen van Christus en over de onsterfelijkheid der ziel, be- strijdt. Dit zouden leérgeschillen kunnen zijn. Maar aangezien geen enkele hoogleraar of predikant onder ons er aan denkt deze dogmata aan te vallen, zijn ze als leérgeschillen fictief.

De andere kwesties zijn niet meer dan meenings- verschillen.

De Synode van Sneek houde zich bezig met deze prealabele vraag: heeft onze in 1936 henoemde com- missie leérgeschillen of slechts meenings- verschillen bestudeerd?

Het antwoord moet m.i. luiden: meeningsver- schillen!

Een leérgeschil onderstelt afwijking van Schrift en belijdenis; een meenings-verschil afwijking van wat één of meer theologen als hun meening ten beste gaven, doch nooit in het kerkelijk dogma werd vastgelegd.

Rest nog de vraag, of er in onze kerken meenings- verschillen mogen bestaan.

Moeten we over alle onderwerpen, die de Schrift raken, volkomen éénstemmig zijn?

Te wenschen ware dit wel.

In het worstelen naar die éénstemmigheid is te waardeeren het heimwee naar den staat der heerlijk- heid, waarin alle geloovigen den justen greep op de openbaring Gods zullen hebben, en wij, naar het woord van Paulus (Ef. 3: 18), „ten volle" kunnen begrijpen, „met al de heiligen, welke de breedte, en lengte, en diepte, en hoogte zij".

De studie van Gods Woord gaat — Hem zij dank! — onder ons regelmatig voort. Daarom is het heel goed mogelijk, dat we mettertijd moeten komen tot formu- leering van nieuwe, of betere formulering van de reeds gefixeerde dogmata.

Nu is de strijd der geesten nog gaande.

De kerk geve dezen „geesten" tijd. Doch wake voort- durend voor afwijking van de Heilige Schrift.

Zij dulde de meeningsverschillen.

Dan volgt ze het voetspoor der Vadersen uit den bloeitijd, en van den kerkreformerer Kuiper.

Kuiper heeft gestreden tegen het pogen van velen in zijn tijd om de woorden der belijdenis te vullen met een vreemde inhoud. We zijn aan de belijdenis gebonden, en dat wat aangaat al haar stukken. Dat dit geen hangen aan bepaalde termen, woorden of zegswijzen met zich brengt, sprak Kuiper bij her- haling uit. En hij beroept zich daarbij op de Vadersen. Zoo citeert hij Walaëus als volgt: „daer en is niemand van ons, die oyt heeft ghemint dat de woorden die in de Confessien eens zijn ghebruikt, de gene die daarvan belijdenisse doen, alsoe soudén verbinden, dat sij geen andere emmermeer en soudén mogen ghebruiken, ofte, dat sij de wijze en de maniere van spreken niet en soudén moghen veranderen".

### Kerk-kuriakè.

Uit „Geref. Kb. Hoeksche Waard en IJsselmonde":

U herinnert u dat woord nog wel uit uw catechisatie- tijd. Het is een Grieksch woord, waarvan — naar sommigen beweren — het Nederlandsche woord „kerk" is afgeleid.

Maar in de dissertatie, waarop dr N. M. H. van der Burg vorige week tot doctor in de letteren en wijsbegeerte promoveerde, komt de stelling voor: „De juistheid van de gangbare opvatting, dat to kyriakon of hē kyriakē het woord „kerk" (Kirche, church, etc.) zoude hebben opgeleverd, kan met reden betwijfeld worden".

Met redent

Alweer een vermaning om met etymologieën voor- zichtig te zijn!

Anderen denken aan „circa"; kerk zou dan de „ruim- te" zijn, waarbinnen het Woord gepredikt, de gemeen- schap Christi vergaderd wordt.

### Promotierecht.

Er valt veel te citeeren. Afzonderlijk melden we, wat de heer H. Algra schrijft in „Leeuw. Kb." (classiaal):